

O oblakoch

Blíži sa sviatok Nanebovstúpenia. To je sviatok, kedy ľudia často idú na výlet do prírody. Je zaujímavé, že podobná nálada vládne aj v epištole, a predovšetkým vo vsuvke Obradu posvätenia tejto doby. Počúvame tam, že *naš chválospev nech kráča v jeho stopách*. To nás priamo vyzýva, aby sme vyšli von do prírody a spievali chválospevy. A ďalej počúvame: *Naše duševné oči zrú ho v oblačnom bytí, ako žehná bytiu pozemskému*. Podobne hovorí aj evanjelium, že v deň Nanebovstúpenia bol Kristus vzatý do nebies a oblak ho zakryl pred zrakom učeníkov. Preto bude podnetné, zaoberať sa v tejto dobe oblakmi, aby nám prezradili niečo zo svojich tajomstiev.

Už prvá otázka znie zvláštno: Patria oblaky k nebu či k zemi? Ved' každý pohľad nahor nás poučuje, že patria k nebu. Hneď sa to však javí inak, keď napríklad lietadlom vyletíme nahor. Z výšky je jasné, že patria k zemi. Očividne patria k obidvom oblastiam, alebo sú niečím medzi nebom a zemou. Táto vlastnosť, že sú niečím medzi dvoma polaritami, sa ukazuje stále znovu. Poznáme napríklad svetlé a tmavé oblaky. Nikdy však nie sú tak tmavé, ako môžu byť predmety na zemi, a nikdy nie sú tak svetlé ako slnko na nebi. Pohybujú sa. Sú na pohľad pomalšie než napríklad vtáci, ale rýchlejšie než slnko či mesiac. Sú ťažké – obsahujú mnoho ton vody – ale nepadajú dolu. Ich vznik je ovplyvnený podobou zemského povrchu na určitom mieste. Stúpajú a zhusťujú sa, keď tam napríklad je hora. Ale aj ovzdušie zemegule ako celkový organizmus ovplyvňuje množstvo, cesty a prúdenia oblakov. To pekne ukazujú fotky Zeme z vesmíru. Oblaky sú teda niečím, čo spája protiklady a vyrovnáva ich.

Prečo vlastne oblaky nepadajú dolu? Väčšinou si túto otázku nekladíme, lebo sme na to zvyklí, ale vlastne je to čudné, ved' aj malé kvapôčky majú váhu a museli by padať dolu, hoci len pomaly. – Na vzniku oblaku sa zúčastňujú všetky štyri živly: zem, voda, vzduch a oheň, či teplo. Najprv je potrebný vzduch, ktorý obsahuje určité množstvo vlhkosti v rozpustenej podobe. Keď vzduch stúpa nahor a tým sa znižuje jeho teplota, začínajú sa zrážať malé kvapôčky vody. Vzduch ich akoby vydychuje. K tomu sú však potrebné zrníčková prachu ako zástupcovia zemského živlu, len okolo nich sa kvapôčky môžu tvoriť. Tie sú nesené vetrom, ale v miestach, kde sa vietor utišuje, pomaly padajú. Prítom sa však dostávajú do teplejšieho vzduchu, a opäť sa rozpúšťajú. Preto nepadajú na zem, a pokiaľ by sa nestalo nič iné, na zemi by nikdy nepršalo. Videli by sme len stále premieňanie oblakov.

Voda sa vo vyšších oblastiach chová inak než na zemi. Kým vietor kvapôčky nesie do stále väčšej výšky, kde je teplota pod bodom mrazu, predsa nemrznú. Sú takzvanými podchladenými kvapkami. V ešte väčšej výške sa odohráva iný proces, ktorý by na zemi nebol možný. S preskočením tekutého stavu sa priamo zo vzduchu vykryštalizujú ľadové kryštáliky či snehové vločky. A teraz začína zaujímavá hra: kryštáliky či vločky pomaly padajú nižšie, a len čo sa dotýkajú podchladenej kvapky, tá okolo nich zamrzne. Vločka je teraz ťažšia a padá rýchlejšie, a to sa opakuje tak dlho, až sa z nej nakoniec stane krúpa.

Keď je dost týchto krúp, buď padajú na zem ako krupobitie, alebo sa roztápajú a padajú ako silný dážď. Konečne prší. Aby teda mohol padať dážď, musí oblak siahať až do veľkých výšin, lebo tam musí byť viac vrstiev oblakov. Voda sa nachádza v oblakoch v podobe malých kvapôčok. Tie majú dohromady oveľa väčší povrch než rovnaké množstvo vody na zemi. Preto sa vymaňujú z fyzikálnych zákonov, ktoré sú platné na zemi. Oblaky sú teda niečím, čo sa už trochu približuje životu, hoci priamo živé nie sú. Sú niečím medzi neživou a živou hmotou.

Oblaky majú rôznu podobu. Prvý, kto ich klasifikoval, bol Angličan Howard. Goethe od neho prevzal toto rozlíšenie štyroch hlavných druhov a spojil ich podobu s ľudskou dušou. Prvý druh sa volá stratus. Sú to vrstevnaté oblaky v rôznej výške. Väčšinou pokrývajú nebo a pohybujú sa len málo. Vyvolávajú kludnú až letargickú, občas trochu pochmúrnú náladu, a náš pohľad sa obracia viac k zemi. Druhý druh sa volá kumulus. To sú kopovité oblaky, ktoré sa tvoria keď svieti slnko, a je skôr, ako vravíme, pekné počasie. Sú stále v pohybe a neprestajne sa premeňujú. S radosťou pozorujeme ich menlivé tvary, ktoré povzbudzujú našu fantáziu. Sme ako deti. Tieto oblaky majú tendenciu sa kopíť stále vyššie a vyššie. Tretí druh sa volá cirus či riasa. Tieto oblaky sú z ľadových kryštálikov a putujú po nebi vo veľkej výške. Sú veľmi jemné až priesvitné, ako sa nám javí nedotknuteľná princezná. Goethe o nich básnil: *Tak tečie ticho to, čo dole ľahko vznikalo, naposledy hore Otcovi do rúk a lona*. Štvrtý druh sa volá nimbus alebo dažďový oblak. Najimpozantnejšie sa nám ukazuje pri búrke. Kopovité oblaky sa kopia stále vyššie, až sa vytvorí mnoho kilometrov vysoká veža. Nakoniec sa hore utvorí takzvaná nákovka, ktorá je z ľadových kryštálikov, a už nerastie vyššie, ale do šírky. Dole je mrak teplý a hore chladný, čo vyvoláva veľké napätie, ktoré sa vybíja skrz blesky a silné zrážky v podobe krupobitia či prietrže mračien. Goethe k tomu poznamenal, že je to *činne-trpný údel Zeme*.

Nie je ťažké vidieť v týchto štyroch druhoch mračien podobnosť s ľudskými náladami či temperamentmi. Stratus je ako flegmatik, kumulus ako sangvinik, cirus ako melancholik, a nimbus, či búrka, ako choleric. V temperamentoch pôsobia živly, rovnako ako v oblakoch. Vo flegmatikovi medzi oblakmi je to vodný živel, v sangvinikovi vzdušný, v melancholikovi zemský, a v cholericovi ohnivý. Tak môžeme spoznať príbuznosť oblakov s našimi životnými silami, v ktorých sú živly doma. Nie natoľko zjavná je príbuznosť k iným duševným gestám, ktoré poznáme z Obradu posvätenia. V evanjeliu sme ešte obrátení k udalostiam na Zemi. To je gesto vrstevnatých oblakov. V obetovaní sa potom obrátíme nahor k božskému prazákladu, ako to robia kopovité oblaky. V premieňaní sa s božským prazákladom spájame, tak ako sú mu najbližšie riasové oblaky. A v prijímaní sa znova spojíme so Zemou, ako dažďové oblaky osviežujú zem. Je krásne si uvedomiť, že Kristus žije vo sfére týchto premien, ako vonku v oblakoch, tak aj v duši, a že takto žehná pozemskému bytiu. A keď my sa vo svojej duši obrátíme nahor, tvoríme v sebe niečo ako horu, na jej úbočie viac prší, teda požehnanie Kristovo sa nám daruje vo všetkej hojnosti.